

Kazneno pravna zaštita radnika u slučaju neisplate plaće

Pripremila: Tihana Ptičar

Kazneno djelo neisplate plaće inkriminirano je člankom 132. Kaznenog zakona (Narodne novine 125/2011, 144/2012), koji je smješten u dio kaznenog zakona koji uređuje kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja.

Uvod

Sam pojam plaće definiran je stavkom 6. članka 132. Kaznenog zakona koji propisuje sljedeće:

„Pod plaćom, se u smislu ovoga članka podrazumijeva osnovna plaća i sva druga davanja u novcu ili naravi koju radnik prima po osnovi rada, u bruto iznosu što uključuje i doprinose iz plaće i na plaću prema posebnom propisu.“

Treba naglasiti da Kazneni zakon nije jedini zakon koji definira pojam plaće, to još čini i Zakon o radu (Narodne novine, br. 93/2014), zatim porezni propisi u kojem se navodi da je plaća „svaki novčani i drugi primitak u vezi sa sadašnjim, prijašnjim ili budućim radom, bez obzira na naziv i oblik isplate, oporeziv prema propisima o porezu na dohodak“, itd. Isto tako Kazneni zakon nije jedini zakon u našem zakonodavstvu koji sankcionira neisplatu plaće, to još čine prethodno navedeni Zakon o radu, zatim Stečajni zakon kojim je radniku, kojem nisu isplaćene plaće, omogućeno da kao vjerovnik podnese prijedlog za pokretanje stečajnog postupka, pritom nemora podmiriti troškove prethodnog postupka, a tražbine radnika spadaju u tražbine prvog višeg isplatnog reda, zatim Zakon o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca (Narodne novine, broj 86/2008 i 80/2013), Zakon o sudskom registru (Narodne novine, broj 1/1995 do 93/2014) u članku 40.a. propisuje obvezu davanja izjava od strane odgovornih osoba u novom poslovnom subjektu ovjerene od strane javnog bilježnika da nema nepodmirenih dugovanja na osnovi poreza, doprinosa na osnovi mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, kao ni dugovanja za neto plaće radnicima; itd.

Neisplata plaće prema Kaznenom zakonu

U članku 132. Kaznenog zakona, o neisplati plaće kao kaznenom djelu propisano je sljedeće:

„Neisplata plaće

Članak 132.

(1) Tko ne isplati dio ili cijelu plaću jednom ili više radnika, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko ne daje podatke ili daje netočne podatke za određivanje plaće i na taj način je ne isplaćuje ili isplaćuje djelomično.

(3) Nema kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka kada je do neisplate došlo zbog nemogućnosti raspolaganja financijskim sredstvima na računu poslodavca ili nedostatka financijskih sredstava na računu poslodavca koji nisu nastali s ciljem izbjegavanja isplate plaće.

(4) Stavak 3. ovoga članka neće se primijeniti ako poslodavac nije dostavio obračun o neisplati dospjelog iznosa plaće sukladno odredbama posebnog zakona.

(5) Ako počinitelj iz stavka 1. ovoga članka naknadno uplati zaostale plaće, može se osloboditi kazne.

(6) Pod plaćom se u smislu ovoga članka podrazumijeva osnovna plaća i sva druga davanja u novcu ili u naravi koju radnik prima po osnovi rada, u bruto iznosu što uključuje i doprinose iz plaće i na plaću prema posebnom propisu.“

Kazneno djelo neisplate plaće započinje riječju „tko“ te bi se pogrešno moglo pretpostaviti da počinitelj navedenog kaznenog djela može biti bilo tko, međutim jasno je da počinitelj može biti samo osoba koja po svom položaju može donijeti odluku o potpunoj ili djelomičnoj uskrati prava na plaću. Za ostvarenje kaznenog djela neisplate plaće potrebno je dokazati **namjeru** poslodavca, odnosno kazneno djelo se može počinuti samo s namjerom, mora postojati svijest o uskraćivanju prava na plaću, htijenje ili pristanak da se pravo ne poštuje. To znači da neće svi poslodavci koji ne isplaćuju plaću kazneno odgovarati. Prema stavku 3. članka 132. Kaznenog zakona, nema kaznenog djela kada je do neisplate plaće došlo zbog nemogućnosti raspolaganja financijskim sredstvima na računu poslodavca ili nedostatka financijskih sredstava na računu poslodavca koji nisu nastali s ciljem izbjegavanja isplate plaće. Navedeni stavak je uvjetovan stavkom 4. članka 132. Kaznenog zakona, koji obvezuje poslodavca na izdavanje obračuna o neisplati dospjelog iznosa plaće, jer ako ga poslodavac ne izda i preda radniku ispunit će se biće kaznenog djela, neizdavanje obračuna je otegotna okolnost. Samo neizdavanje obračuna o neisplati dospjelog iznosa plaće nije kazneno djelo, već je uređeno Zakonom o radu gdje je svrstano u najteže prekršaje poslodavca.

Obračun plaće je ovršna isprava koju je poslodavac i u slučaju neisplate plaće dužan do kraja mjeseca u kojemu je dospjela isplata plaće dostaviti radniku s obračunatim iznosom koji je bio dužan isplatiti. Tada radnik kojem nije isplaćena plaća ima mogućnost da izravno naplati svoju tražbinu putem FINE. Ovršnim zakonom je omogućena izravna naplata samo temeljem obračuna poslodavca o neisplati dospjelog iznosa plaće (čl. 209. Ovršnog zakona – Narodne novine broj 112/2012, 25/2013, 93/2014). FINA će uspijeti naplatiti radnikova potraživanja ako na računu poslodavca postoji novčani iznos koji odgovara tom potraživanju, u suprotnom dolazi do blokade računa poslodavca, a radnikovo potraživanje upisuje se u Očevidnik redoslijeda osnova za plaćanje kojeg vodi FINA. U slučaju da poslodavac ne izda radniku obračun dospjele a neisplaćene plaće radnik ga

može prijaviti Državnom inspektoratu, te će poslodavac morati izdati obračun plaće i dobiti kaznu za počinjen prekršaj, i kaznenu prijavu.

U stavku 5. čl. 132. Kaznenog zakona, propisano je da se počinitelj može osloboditi kazne ako naknadno uplati zaostale plaće. Znači da i poslodavac koji je bio solventan, iako je poslovao s pozitivnim financijskim rezultatima, i nije unatoč tim činjenicama isplatio plaću, može biti oslobođen kazne ako do donošenja pravomoćne presude isplati zaostale plaće, jednako kao i počinitelj koji nije mogao isplatiti plaće zbog insolventnosti ili iz drugih opravdanih razloga koje propisuje zakon.

Statistički podaci

Prema Izvješću Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2013. godinu podneseno je kaznenih prijava za kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja:

- 2 slučaja protuzakonitog zapošljavanja,
- 3 slučaja povrede prava iz socijalnog osiguranja,
- 30 slučajeva zlostavljanja na radu,
- 97 slučajeva neisplate plaće i
- 12 slučajeva povrede prava na rad.

Za počinjenje navedenih kaznenih djela optuženo je 17 osoba, a sudovi su donijeli 31 presudu. Od toga su 22 osuđujuće, 6 oslobođujuće i 3 odbijajuće. Niti jednom počinitelju nije izrečena kazna zatvora.

Neisplata plaće kao razlog za stečaj

Prijedlog novog Zakona o stečaju prošao je prvo čitanje u Hrvatskom saboru 23. siječnja 2015., te je u njemu navedena neisplata plaće kao jedan od predstečajnih razloga. U članku 4. Prijedloga Stečajnog zakona navedeni su predstečajni razlozi, „predstečajni postupak se može otvoriti ako dužnik svoju novčanu obvezu ne ispuni po dospeljeću, a nisu nastale okolnosti zbog kojih se smatra da je dužnik postao nesposoban za plaćanje, osobito ako više od 30 dana kasni s isplatom plaće koja radniku pripada prema ugovoru o radu, pravilniku o radu.“

Razmatra se prijedlog da neisplata plaće postane razlog za službeno pokretanje stečajnog postupka. Porezna uprava će pokretati stečajni postupak po službenoj dužnosti ako poslodavac više od 30 dana kasni s isplatom plaće koja radniku pripada prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru, odnosno prema drugom aktu koji uređuje obveze poslodavca prema radniku. Preduvjet za preuzimanje te obveze je potpuno elektronsko povezivanje JOPPD obrasca sa sustavom Porezne uprave. (izvor: Novi list, od 9. siječnja 2015.g.).

Dostava obračuna plaće

Kazna do 100 x

Poslodavac je dužan, najkasnije 15 dana od dana isplate plaće ili naknade plaće, radniku dostaviti obračun iz kojeg je vidljivo kako su ti iznosi utvrđeni.

Poslodavac koji na dan dospelosti ne isplati plaću ili naknadu plaće ili ih ne isplati u cijelosti, dužan je do kraja mjeseca u kojemu je dospjela isplata plaće ili naknada plaće, radniku dostaviti obračun iznosa koje je bio dužan isplatiti.

Ako postupi protivno navedenom, propisana je novčana kazna za poslodavca:

- pravnu osobu od 61.000,00 do 100.000,00 kuna;
- za odgovornu osobu od 7.000,00 do 10.000,00 kuna;
- za obrtnika od 7.000,00 do 10.000,00 kuna.